

Disintegration and Reintegration in Archaic Greek Poetry and the Greek Bible

Prof. Gregory Nagy
Dr. Keith Stone
Ms. Lanah Koelle

Friday, January 20, 2017
Archaeological Museum of Thessaloniki

1. Proverbs/Παροιμίες 25:28

LXX: ὡσπερ πόλις τὰ τεῖχη καταβεβλημένη και ἀτειχιστος, οὕτως ἀνὴρ ὃς οὐ μετὰ βουλήσ τι πράσσει. TGVD: Σαν πόλη ανοχύρωτη κι ατειχιστη, ο άνθρωπος που κύριος δεν είναι του εαυτού του.

2. Sophocles/Σοφοκλής Oedipus Tyrannus / Οιδίπους Τυραννος 58–67

58 ὦ παῖδες οἰκτροί, γνωτὰ κοὐκ ἄγνωτὰ μοι
59 προσήλθεθ' ἰμείροντες· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι 60 νοσεῖτε
πάντες, καὶ νοσοῦντες ὡς ἐγὼ 61 οὐκ ἔστιν ὑμῶν ὅστις ἔξ
ἴσου νοσεῖ. 62 Τὸ μὲν γὰρ ὑμῶν ἄλγος εἰς ἕν' ἔρχεται
63 μόνον καθ' αὐτὸν, κοὐδέν' ἄλλον, ἢ δ' ἐμὴ 64 ψυχὴ
πόλιν τε κάμει καὶ σ' ὁμοῦ στένει. 65 Ὡστ' οὐχ ὕπνω γ'
εὐδοντὰ μ' ἐξεγείρετε· 66 ἀλλ' ἴστε πολλὰ μὲν με
δακρύσαντα δὴ, 67 πολλὰς δ' ὁδοὺς ἐλθόντα φροντίδος
πλάνοις·

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: 58 γνωρίζεις τις αιφνίδιες τροπές του βίου
59 και τα μηνύματα που στέλνουν οι θεοί. 60 Ἦρθες στην
πολιτεία του Κάδμου 61 κι απ' το δασμό που πλήρωνε
62 στην ανελέητη τη μελωδούσα 63 χρησιμωδό, τη
λύτρωσες. 64 Κανένας από μας δε σε δασκάλεψε·
65 απληροφόρητος αυτοσχεδίασες 66 με του θεού την
αρωγή μονάχα 67 νομίζουν ὅλοι πως μας έσωσες. [Κ. Χ.
Μύρης]

3. Night of the Iguana

“How often do we stray from the straight and narrow?”
“. . . cruel, senile, delinquent . . .”

4. 3 Kingdoms / Βασιλείων Γ' 11:29–40

LXX: 11:29 καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καὶ Ἱεροβοὰμ
ἐξήλθεν ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρεν αὐτὸν Ἀχίας ὁ
Σηλωνίτης ὁ προφήτης ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν
ἐκ τῆς ὁδοῦ· καὶ ὁ Ἀχίας περιβεβλημένος ἱματίῳ καινῷ,
καὶ ἀμφότεροι ἐν τῷ πεδίῳ. 30 καὶ ἐπελάβετο Ἀχία τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ τοῦ καινοῦ τοῦ ἐπ' αὐτῷ καὶ διέρρηξεν
αὐτὸ δώδεκα ρήγματα 31 καὶ εἶπεν τῷ Ἱεροβοὰμ λαβὲ
σεαυτῷ δέκα ρήγματα, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς
Ἰσραὴλ· Ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς
Σαλωμων καὶ δώσω σοι δέκα σκῆπτρα, 32 καὶ δύο
σκῆπτρα ἔσονται αὐτῷ διὰ τὸν δοῦλόν μου Δαυιδ καὶ διὰ
Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην ἐν αὐτῇ ἐκ πασῶν
φυλῶν Ἰσραὴλ.

TGVD: 11:29 Μια μέρα που ο Ἱεροβοάμ έβγαίνε από την
Ἱερουσαλήμ, τον συνάντησε στον δρόμο ο προφήτης Ἀχιά,
ο Σιλωνίτης, φορώντας έναν καινούριο μανδύα. Οι δυο
τους ήσαν μόνοι στην εσοχή. 30 Τότε ο Ἀχιά έβγαλε τον
καινούριο μανδύα που φορούσε και τον έσχισε σε δώδεκα

κομμάτια. 31 «Πάρε για τον εαυτό σου τα δέκα κομμάτια»
εἶπε στον Ἱεροβοάμ, «γιατί ο Κύριος, ο Θεός του Ἰσραήλ,
λέει τα εξής: “θα πάρω τη βασιλεία από το Σολομώντα
και θα δώσω σ' εσένα τις δέκα φυλές. 32 Σ' αὐτὸν θα
μείνει μόνο μία φυλή, κι αὐτό για χάρι του δούλου μου,
του Δαβίδ, και για χάρι της Ἱερουσαλήμ, της πόλης που
τη διάλεξα μέσα απ' ὅλες τις φυλές του Ἰσραήλ.”

5. “I Fall To Pieces”

I fall to pieces

Each time I see you again

I fall to pieces

How can I be just your friend?

You want me to act like we've never kissed

You want me to forget

Pretend we've never met

And I've tried and I've tried

But I haven't yet

You walk by and I fall to pieces

I fall to pieces

Each time someone speaks your name

I fall to pieces

Time only adds to the flame

You tell me to find someone else to love

Someone who love me too

The way you used to do

But each time I go out with someone new

You walk by and I fall to pieces

6. Ezekiel/Ἐζεκιήλ 34:1–31 [34:5–6, 12–13, 23]

LXX: 34:5 καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι
ποιμένας καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις
τοῦ ἀγροῦ· 6 καὶ διεσπάρη μου τὰ πρόβατα ἐν παντὶ ὄρει
καὶ ἐπὶ πᾶν βουνὸν ὑψηλὸν καὶ ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς
γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδὲ ὁ
ἀποστρέφων. . . . 12 ὡσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποῖμνιον
αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ἦ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ
προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ
πρόβατά μου καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου, οὗ
διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου. 13 καὶ
ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ συναξάω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν
χωρῶν καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν καὶ
βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραὴλ καὶ ἐν ταῖς φάραγξιν
καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς. . . . 23 καὶ ἀναστήσω ἐπ'
αὐτοὺς ποιμένα ἕνα καὶ ποιμανεῖ αὐτούς, τὸν δοῦλόν μου
Δαυιδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμὴν.

TGVD: 34:5 Έτσι διασκορπίστηκε το κοπάδι μου γιατί δεν είχε βοσκούς, κι έγινε τροφή για τα θηρία του αγρού.

6 Περιπλανήθηκε το κοπάδι μου πάνω στα βουνά και στους ψηλούς λόφους μετά τα πρόβατά μου σκορπίστηκαν σ' όλη τη γη, χωρίς κανείς να ενδιαφερθεί ή να ψάξει γι' αυτά. . . . 12 Θ' αναζητήσω τα πρόβατά μου, όπως ο βοσκός προσπαθεί να ξαναμαζέψει το σκορπισμένο κοπάδι του. Θα τα ξαναμαζέψω από παντού όπου διασκορπίστηκαν τη μέρα της συννεφιάς και του σκότους. 13 Θα τα βγάλω ανάμεσα από τα έθνη, θα τα συγκεντρώσω από τις ξένες χώρες και θα τα φέρω στη χώρα τους. Θα τα βοσκώ στα βουνά του Ισραήλ, στις κοιλάδες και σ' όλα τα κατοικήσιμα μέρη της χώρας. . . . 23 Λέει ο Κύριος: «Θα βάλω στα πρόβατά μου μόνο έναν ποιμένα να τα βόσκει, όπως ο δούλος μου ο Δαβίδ. Αυτός θα τα τρέφει κι αυτός θα είναι ποιμένας τους.

7. Ezekiel/Ιεζεκιήλ 37:1–14 [37:7–10]

LXX: 37:7 και έπροφήτευσα καθώς έντεείλατό μοι. και ένγένετο έν τῷ έμé προφητεῦσαι και ίδου σεισμός, και προσήγαγε τὰ όστᾶ έκάτερον πρὸς τήν άρμονίαν αύτοῦ. 8 και είδον και ίδου έπ' αύτὰ νεῦρα και σάρκες έφύοντο, και άνέβαινε έπ' αύτὰ δέρμα έπάνω, και πνεῦμα οὐκ ήν έν αύτοίς. 9 και είπεν πρὸς με Προφήτευσον, υιέ άνθρώπου, προφήτευσον έπί τὸ πνεῦμα και είπόν τῷ πνεύματι Τάδε λέγει κύριος Έκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων έλθè και έμφύσησον εις τούς νεκρούς τούτους, και ζησάτωσαν. 10 και έπροφήτευσα καθότι έντεείλατό μοι: και εισήλθεν εις αύτούς τὸ πνεῦμα, και έζησαν και έστησαν έπί τῶν ποδῶν αύτῶν, συναγωγή πολλή σφόδρα.

TGVD: 37:7 Προφήτεψα, λοιπόν, κατά πώς διατάχθηκα. Κι εκεί που προφήτεψα, έγινε ένας θόρυβος κι ακούγονταν τριζήματα: τα κόκαλα πλησίαζαν το ένα το άλλο. 8 Ύστερα κοίταξα και είδα ότι νεύρα και σάρκες φύτρωναν πάνω στα κόκαλα και μετά ντύθηκαν με δέρμα: ζωή όμως δεν υπήρχε ακόμα μέσα τους. 9 Τότε μου είπε ο Κύριος: «Μίλα εκ μέρους μου στην πνοή της ζωής! Προφήτεψε, άνθρωπε, και πες της: “ο Κύριος ο Θεός λέει: Έλα, πνοή, από τις τέσσερις άκρες και μπες μέσα σ' αυτά τα πτώματα για να ξαναπάρουν ζωή”». 10 Προφήτεψα, λοιπόν, όπως με πρόσταξε ο Κύριος. Μπήκε τότε η πνοή της ζωής στα πτώματα και αναστήθηκαν και στάθηκαν στα πόδια τους, κι ήταν ένα πάρα πολύ μεγάλο στρατεύμα.

8. Plutarch Romulus 27.5

‘Ρωμύλου δ' άφνω μεταλλάξαντος οὔτε μέρος ὤφθη σώματος οὔτε λείψανον έσθής. άλλ' οί μὲν είκαζον έν τῷ ιερῷ τοῦ Ηφαίστου τούς βουλευτὰς έπαναστάντας αύτῷ και διαφθειράντας, νείμαντας τὸ σῶμα και μέρος έκαστον ένθέμενον εις τὸν κόλπον έξενεγκείν· ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Όταν ο Ρωμύλος ξαφνικά εξαφανίστηκε, δεν έμεινε ορατό κανένα μέρος του σώματός του ούτε κομμάτι από την ενδυμασία του. Ορισμένοι όμως

υπέθεσαν ότι οι γερουσιαστές, οι οποίοι είχαν συναθροισθεί στον ναό του Ηφαίστου, αφού του επιτέθηκαν, τον σκότωσαν και διαμέλισαν το σώμα του και αφού έβαλε ο καθένας ένα κομμάτι στις πτυχές των ενδυμάτων του, το πήρε και έφυγε. [I. Πετρόπουλος] 9. Vita 5.24–34 (quoting Greek Anthology 11.442) τὰ δè ποιήματα αύτοῦ τὰ άληθή σποράδην πρότερον άδόμενα Πεισίστρατος Άθηναίος συνέταξεν, ως δηλοῖ τὸ φερόμενον έπίγραμμα Άθήνησιν έπιγεγραμμένον έν εικόνοι αύτοῦ τοῦ Πεισιστράτου. έχει δ' ὡδε:

τρὶς με τυραννήσαντα τοσαυτάκις έξεδίωξε /
δήμος Έρεχθής και τρις έπηγάγετο, /
τὸν μέγαν έν βουλαῖς Πεισίστρατον ὃς τὸν Ὅμηρον /
ήθροισα σποράδην τὸ πρὶν άείδόμενον /
ήμέτερος γάρ κείνος ὁ χρύσεος ήν πολίτης /
είπερ Άθηναῖοι Σμύρναν έπωκίσαμεν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Τα γνήσια δημιουργήματα [του Ομήρου], τα οποία παλαιότερα τραγουδούσαν διασκορπισμένα [από το ένα τόπο στον άλλον], τα οργάνωσε ο Αθηναίος Πεισίστρατος, όπως αποδεικνύει το έπίγραμμα το οποίο μαρτυρείται στην Αθήνα. Είναι χαραγμένο σε μια απεικόνιση του ίδιου του Πεισίστρατου και έχει ως εξής:

Τρεις φορές ήμουν τύραννος [των Αθηνών] κι άλλες τρεις φορές με εξεδίωξε /

ο δήμος του Ερεχθέως [= οι Αθηναίοι]. Τρεις φορές με επανέφερε [ο δήμος], /

εμένα, τον μεγάλο σύμβουλο Πεισίστρατο. Τον Όμηρο / ξαναμάζεψα [συναρμολόγησα], που πριν τον τραγουδούσαν διασκορπισμένα [σε διαμελισμένη κατάσταση]. /

Γιατί ήταν ο χρυσός μας πολίτης— /

αν αληθεύει ότι εμείς οι Αθηναίοι εποικίσαμε τη Σμύρνη.

[I. Πετρόπουλος]

11. A Telugu myth

In Telugu society, there is an aetiological myth explaining why the Palnāḍu epic is now sung by untouchable Malas: “the epic, it is claimed, was first written by a Brahmin poet, torn into shreds, discarded, and then picked up by the present performers.”

12. Theognis of Megara Elegies 15–18

Μοῦσαι και Χάριτες, κοῦραι Δίος, αί ποτε Κάδμου 16 ές γάμον έλθοῦσαι καλὸν άείσατ' έπος, 17 “ότι καλόν, φίλον έστί: τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ φίλον έστί.” 18 τοῦτ' έπος άθανάτων ήλθε διὰ στομάτων.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μούσες και Χάριτες, κόρες του Δία, οι οποίες όταν κάποτε ήρθατε στον γάμο του Κάδμου, τραγουδήσατε το ωραίο τραγούδι, “ Ό,τι είναι ωραίο, είναι αγαπημένο, και ό, τι δεν είναι ωραίο δεν είναι αγαπημένο.” Αυτό το τραγούδι ήρθε από τα θάνατα χείλη σας. [I. Πετρόπουλος]

13. “Love Will Tear Us Apart”

When routine bites hard

And ambitions are low

And resentment rides high
But emotions won't grow
And we're changing our ways
Taking different roads
Love, love will tear us apart again
Why is the bedroom so cold?
Turned away on your side
Is my timing that flawed?
Our respect run so dry?
Yet there's still this appeal
That we've kept through our lives
Love, love will tear us apart again
Do you cry out in your sleep?
All my failings exposed
Gets a taste in my mouth
As desperation takes hold
And it's something so good
Just can't function no more?

Love, love will tear us apart again

14. Euripides *Bacchae* 881, 901

ὅ τι καλὸν φίλον αἰεὶ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ὁ, τι εἶναι ωραῖο, αὐτό μου ἀρέσει πάντα.

[Σ. Νικολαΐδου]

15 A. *Ezekiel/Iezekiel* 40–48 (Temple Vision) [40:2]

LXX: 40:2 ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἔθηκέν με ἐπ' ὄρου ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡσεὶ οἰκοδομὴ πόλεως ἀπέναντι.

TGVD: 40:2 Με θεία ὁράματα με ἔφερε στη χώρα του Ἰσραήλ, ὅπου καὶ μ' ἔβαλε πάνω σ' ἓνα πολὺ ψηλὸ βουνό. Πάνω σ' αὐτὸ υπήρχε πρὸς τὴ νότια πλευρὰ του κάτι που ἔμοιαζε με οἰκοδομήματα πόλης.

15 B. *Ezekiel/Iezekiel* 43.2–5

LXX: 43:2 καὶ ἰδοὺ δόξα θεοῦ Ἰσραὴλ ἦρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς ἀνατολάς, καὶ φωνὴ τῆς παρεμβολῆς ὡς φωνὴ διπλασιαζόντων πολλῶν, καὶ ἡ γῆ ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν. 3 καὶ ἡ ὄρασις, ἦν εἶδον, κατὰ τὴν ὄρασιν, ἦν εἶδον ὅτε εἰσεπορευόμην τοῦ χρῆσαι τὴν πόλιν, καὶ ἡ ὄρασις τοῦ ἄρματος, οὗ εἶδον, κατὰ τὴν ὄρασιν, ἦν εἶδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χοβαρ· καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου. 4 καὶ δόξα κυρίου εἰσηλθὲν εἰς τὸν οἶκον κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς. 5 καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος.

TGVD: 43:2 Εκεί εἶδα τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἀνατολή. Τὴ συνόδευε ἓνας ἦχος, που

ἔμοιαζε με τὸν ἦχο πολλῶν νερῶν, καὶ ἡ γῆ φωτίστηκε ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς. 3 Τὸ ὄραμα που εἶδα ἦταν σαν ἐκεῖνο που εἶχα δεῖ ὅταν ὁ Κύριος ἦρθε νὰ καταστρέψει τὴν πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ σαοὺν ἐκεῖνη που εἶχα δεῖ κοντὰ στὸν ποταμὸ Χεβάρ. Τότε ἐγὼ ἔπεσα με τὸ πρόσωπο στὴ γῆ. 4 Ἡ δόξα τοῦ Κυρίου μπήκε στὸ ναὸ ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ πύλη. 5 Τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου με σήκωσε καὶ μ' ἔφερε στὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ, καὶ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου γέμισε τὸ ναό.

15 C. *Ezekiel/Iezekiel* 48.30–35

LXX: 48:30 Καὶ αὐταὶ αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλεως αἱ πρὸς βορρᾶν, τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρον. 31 καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐπ' ὀνόμασιν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ· πύλαι τρεῖς πρὸς βορρᾶν, πύλη Ρουβην μία καὶ πύλη Ἰουδα μία καὶ πύλη Λευι μία. 32 καὶ τὰ πρὸς ἀνατολάς τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι· καὶ πύλαι τρεῖς, πύλη Ἰωσηφ μία καὶ πύλη Βενιαμιν μία καὶ πύλη Δαν μία. 33 καὶ τὰ πρὸς νότον τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρον· καὶ πύλαι τρεῖς, πύλη Συμεων μία καὶ πύλη Ἰσσαχαρ μία καὶ πύλη Ζαβουλων μία. 34 καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι μέτρον· καὶ πύλαι τρεῖς, πύλη Γαδ μία καὶ πύλη Ἀσηρ μία καὶ πύλη Νεφθαλιμ μία. 35 κύκλωμα δέκα καὶ ὀκτὼ χιλιάδες. καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἅφ' ἧς ἂν ἡμέρας γένηται, ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς.

TGVD: 48:30 Οἱ ἐξοδοὶ τῆς πόλης τῆς Ἱερουσαλήμ θὰ εἶναι οἱ ἐξῆς δώδεκα: στὴ βόρεια πλευρὰ, στὸν τοῖχο που θὰ ἔχει μᾶκρος τέσσερις χιλιάδες καὶ πεντακόσιους πήχεις, θὰ ὑπάρχουν τρεῖς πύλες. 31 Ἡ καθεμιὰ τους θὰ ἔχει τὸ ὄνομα μιᾶς ἀπὸ τὶς φυλές τοῦ Ἰσραήλ: ἡ πύλη τοῦ Ρουβὴν, ἡ πύλη τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ πύλη τοῦ Λευί. 32 Στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ θὰ ὑπάρχει πάλι ἓνας τοῖχος, τέσσερις χιλιάδες καὶ πεντακόσιους πήχεις μᾶκρος καὶ ἐκεῖ θὰ ὑπάρχουν τρεῖς πύλες: ἡ πύλη τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Βενιαμίν καὶ τοῦ Δαν. 33 Στὴ νότια πλευρὰ θὰ ὑπάρχει πάλι ἓνας τοῖχος, τέσσερις χιλιάδες καὶ πεντακόσιους πήχεις μᾶκρος, με τρεῖς πύλες: τὴν πύλη τοῦ Συμεὼν, τοῦ Ἰσσαχαρ καὶ τοῦ Ζαβουλών. 34 Τέλος στὴ δυτικὴ πλευρὰ θὰ ὑπάρχει πάλι ἓνας τοῖχος τέσσερις χιλιάδες καὶ πεντακόσιους πήχεις μᾶκρος, με τρεῖς πύλες καὶ αὐτός: τὴν πύλη τοῦ Γαδ, τοῦ Ἀσήρ καὶ τοῦ Νεφθαλί. 35 Τὸ συνολικὸ μῆκος τῶν τοίχων που θὰ περιβάλλουν τὴν πόλη θὰ εἶναι δεκαοκτὼ χιλιάδες πήχεις. Στὸ ἐξῆς τὸ ὄνομα τῆς πόλης θὰ εἶναι: “Ὁ Κύριος εἶναι Εκεί”.